
Protokoll

For møte i hovedkomiteen

Dato: 28.05.2019, kl. 17.00 – 19.00; 29.05.2019, kl. 09.00 – 15.45

Sted: Victoria Hotell, Hamar

Møteleder: Jan Alexander

Deltakere

Fra hovedkomiteen: Jan Alexander (leder), Gro-Ingunn Hemre (nestleder mat), Vigdis Vandvik (nestleder miljø, sak 1-10), Angelika Agdestein, Johanna Bodin, Edel Oddny Ellevoll, Helle Katrine Knutsen, Åshild Krogdahl, Merete Hofshagen, Asbjørn Magne Nilsen, Tor A. Strand, Gaute Velle, Yngvild Wasteson, Trine Husøy, Inger-Lise Steffensen, Dag O. Hessen (sak 1-10), Taran Skjerdal

Forfall: Trond Rafoss

Fra VKM: Tage Thorstensen (sak 1-4)

Fra Mattilsynet: Monica Andreassen

Fra Miljødirektoratet: Janne Øvrebø Bohnhorst, Miriam Mekki (på Skype sak 7)

Fra sekretariatet i VKM: Dean Basic (sak 1-6, 12), Merethe Aasmo Finne, Elin Thingnæs Lid (ref.), Gro Haarklou Mathisen (sak 7-9), Kirsten E. Rakkestad (sak 8-10), Gisle Solstad (på Skype sak 5 og 12), Micael Wendell, Siamak Yazdankhah (sak 1-6, 12)

1 Velkommen, fravær, habilitet og godtgjøring – møtedag 1

Leder av hovedkomiteen Jan Alexander takket for dagens ekskursjon og ønsket velkommen til møtet. Ingen av møtedeltakerne meldte seg inhabile til noen av sakene på agendaen for denne ettermiddagen. Skjema for godtgjøring ble sendt rundt.

2 Godkjenning av møteinnkallelse og dagsorden

Møteinnkalling og dagsorden ble godkjent uten endringer. Utkast til protokoll fra hovedkomiteens møte 14. februar har vært på høring hos møtedeltakerne. Hovedkomiteen hadde ingen øvrige innspill til protokollen før den publiseres på vkm.no.

3 Genomredigeringsteknikker – CRISPR

I et selvinitiert prosjekt undersøker VKM hvilke implikasjoner CRISPR og andre nye genomredigeringsteknikker kan ha for risikovurdering av ulike organismer. Mandatet for prosjektet er omtalt på vkm.no

Prosjektet har seks delprosjekter. Delprosjektene som omhandler beskrivelse av selve teknologien/metodene (delprosjekt 1), og bruken av teknikkene i planteforedling, husdyravl (både landdyr og fisk) og på mikroorganismer (delprosjekt 2-4) er nå i avslutningsfasen. I dette arbeidet har prosjektgruppene lagt vekt på arter og egenskaper som er relevante for norske forhold, både med hensyn til import og for produksjon i Norge. I neste omgang vil VKM se nærmere på utfordringer knyttet til helse- og miljørisikovurdering av genomredigerte organismer, og hvilke mulige konsekvenser utsetting av disse organismene kan ha for norsk biologisk mangfold.

Faglig leder av prosjektet, Tage Torstensen, innledet med en helhetlig presentasjon av prosjektet. Deretter gjennomgikk prosjektlederne Micael Wendell, Dean Basic og Siamak Yazdankhah delrapportene om henholdsvis planter, dyr og mikroorganismer. Medlemmene av hovedkomiteen fikk tilsendt utkastene fra disse delprosjektene i forkant av møtet. Hovedkomiteen diskuterte utkastene i grupper, med oppsummering i plenum på dag to av møtet (sak 6).

4 Dagens møte avsluttes

Leder av hovedkomiteen, Jan Alexander, avrundet dagen med en kort oppsummering av dagens ekskursjon til Graminor AS (Bjørke gård, Ridabu) og Geno (Store Ree seminastasjon, Stange). Begge besøkene var svært vellykkede og svarte til hovedkomiteens ønske om mer kunnskap om moderne planteforedling og husdyravl, og om mulig anvendelse av CRISPR og andre genomredigeringsteknikker i norsk matproduksjon dersom disse blir tillatt i Norge. VKM valgte å invitere seg til disse selskapene som de dominerende aktørene på sine felt i Norge:

Ansvar for planteforedlingen til jord- og hagebruksvekster i Norge er plassert i Graminor AS. Deres samfunnsoppdrag er å levere nye plantesorter tilpasset norske vekstforhold til

matprodusentene. Dette gjør de gjennom egen planteforedling, planteforedling på vegne av det offentlige, testing av utenlandsk sortsmateriale og prebasisproduksjon (frøproduksjon).

Geno SA sitt formål er å arbeide for bærekraftig utvikling av storfe og landets storfehold. Kjernevirksomheten er avlsarbeid og utvikling av NRF-populasjonen, samt å tilby inseminering og tjenester i tilknytning til dette. I tillegg driver Geno med forskning, utvikling og formidling innen Geno sine kjerneområder.

5 Velkommen, fravær, habilitet og godtgjøring – møtedag 2

Leder av hovedkomiteen Jan Alexander ønsket velkommen til møtet. Skjema for godtgjøring ble sendt rundt. Administrasjonssjef Gisle Solstad deltok på Skype for å bistå i vurdering av medlemmenes habilitet i sakene som ble behandlet på dagens møte. Sak 12 om nytt fra sekretariatet ble derfor flyttet opp som første sak etter åpningen av møtet.

Solstad innledet om VKMs pågående arbeid med å etablere praksis/kriterier for vurdering av medlemmenes og andre eksperters habilitet i VKM-arbeid. Sekretariatet gjør habilitetsvurderinger i forbindelse med oppnevning av ny komité og ved nedsetting av prosjektgrupper. Utover det skal habilitet opp på alle møter i prosjektgrupper og faggrupper. I de tilfeller et medlem har forhold å vurdere så skal medlemmene i gruppen ta stilling til vedkommendes habilitet i saken. Denne praksisen er ny og vi vil sammen finne gode løsninger for hvordan dette skal gjøres i praksis. Et bidrag vil kunne være at sekretariatet bistår med sine vurderinger som gruppen kan velge å slutte seg til eller ei. VKM vil fortsette å se til forvaltningsloven, råd fra eksterne eksperter på habilitet og hvordan EFSA vurderer habilitet.

Solstad la frem sekretariatets vurdering av medlemmer i faggruppen og i prosjektgruppen der det har vært forhold å vurdere i prosjektet «Nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold».

Gaute Velle meldte seg inhabilitet i saken om mikroplast fordi hans samboer er medlem av prosjektgruppen.

Vedtak: Merete Hofshagen fratrer hovedkomiteens behandling av nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold grunnet ektemannens ledende stilling i en sentral næringsorganisasjon for norsk sjømat. Hun vil derfor forlate rommet hver gang saken er oppe i hovedkomiteen. Gaute Velle fratrer hovedkomiteens behandling av mikroplast.

6 Genomredigeringsteknikker - CRISPR

Gruppediskusjonene fra dag én ble oppsummert i plenum (sak 3). Overordnet ser hovedkomiteen en fin sammenheng mellom de tre delprosjektene. Delrapporten om planter var mer ferdig enn de to andre, med en fin struktur som de to andre kan bearbeides tilsvarende. Hovedkomiteen hadde detaljerte innspill til de tre utkastene som ble notert.

Vedtak: Hovedkomiteen støtter sekretariatets plan for å fullføre arbeidet. Prosjektgruppene tar innspillene fra hovedkomiteen med i arbeidet med å ferdigstille delrapportene.

7 Mikroplast

I dette selvinitierte prosjektet vil VKM oppsummere kunnskapsstatus for forekomst av mikroplast og vurdere hvilke følger det kan ha for land og vann, og for mattrygghet i Norge.

Hovedkomiteen fikk tilsendt utkast til rapporten i forkant av møtet for gjennomgang i plenum. Det er gjort et stort arbeid med litteratursøk, kvalitetssikring og databehandling, men selve rapporten er fortsatt på et tidlig stadium.

Miriam Mekki fra Miljødirektoratet (Seksjon for avfall og grunnforurensning, Miljøgiftavdelingen) deltok som observatør via Skype for gjensidig utveksling av pågående arbeid med mikroplast.

Vedtak: Hovedkomiteen støtter sekretariatets plan for å fullføre arbeidet. Prosjektgruppen tar innspillene fra hovedkomiteen med i arbeidet med å ferdigstille rapporten.

8 Identifisering og risikorangering av fremmedstoffer i mat

Mattilsynet har flere overvåkings- og kartleggingsprogrammer for fremmedstoffer. Prioriteringen av hvilke stoffer som skal inngå i programmene varierer fra år til år. Mattilsynet trenger et bedre kunnskapsgrunnlag for å prioritere hvilke fremmedstoffer som skal overvåkes i hvilke matvarer, og hvordan prøvetakingen bør foregå.

VKM skal derfor utarbeide en oversikt over enkeltstoffer eller stoffgrupper i mat, drikke og kosttilskudd som kan utgjøre en potensiell helserisiko, med en faglig begrunnelse for hvert enkelt stoff eller stoffgruppe. Oversikten skal basere seg på VKM-medlemmers ekspertvurdering (del 1). Stoffene i oversikten skal vurderes og rangeres ut fra potensiell helserisiko, dvs. ut fra toksisitet og eksponering, inkludert kunnskap om sårbare grupper i befolkningen. Det vil også bli tatt hensyn til om det er mangel på data om toksisitet og/eller eksponering (del 2). VKM skal videre beskrive hvilke matvarer, drikke og/eller kosttilskudd

som er mest relevante å overvåke for de ulike stoffene eller stoffgruppene (del 3), og bidra med kunnskap om prøvetaking.

I forkant av møtet fikk hovedkomiteen tilsendt rapportutkastet med beskrivelse av rangeringsmetoden og den endelige oversikten over de stoffene som er tatt med, rangeringen av stoffene så langt, samt noen momenter for beskrivelse av hvilke matvarer, drikkevarer og kosttilskudd som det er mest aktuelt å analysere. Hovedkomiteen gikk igjennom og diskuterte rapportutkastet.

Vedtak:

- Prosjektgruppen reviderer utkastet ut i fra innspill fra hovedkomiteen.
- Hovedkomiteen får rapporten til gjennomlesning og kommentering 20. august.
- Hovedkomiteen får et siste utkast til elektronisk godkjenning den 1. september.
- Fristen for hovedkomiteen å sende inn kommentarer er 8. september.
- Når rapporten er revidert ut ifra eventuelle innspill er den godkjent av hovedkomiteen

9 Uavhengige kunnskapssynteser

På hovedkomiteens møte 14. februar 2019 besluttet hovedkomiteen at den skal utarbeide et policydokument om uavhengige kunnskapssynteser på mat- og miljøområdet, og om VKMs rolle og samfunnsbidrag i dette landskapet. Hensikten med dokumentet er å oppsummere noen erfaringer vi har gjort oss som uavhengig vitenskapskomité gjennom 15 år. Dokumentet skal peke på noen av de utfordringene og mulighetene som ligger i gode, uavhengige kunnskapssynteser.

Hovedkomiteen fikk tilsendt et første utkast til dokumentet i forkant av møtet for diskusjon i plenum.

Vedtak: Prosjektgruppa tar innspillene fra hovedkomiteen med i arbeidet med å ferdigstille rapporten. Frist for ytterligere innspill er 1. september. Prosjektgruppen legger frem et nytt utkast til neste møte i hovedkomiteen.

10 Nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold

Mattilsynet har bestilt en nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold med bakgrunn i ny kunnskap. Vurderingen skal brukes til å oppdatere råd og advarsler om fisk til den norske befolkningen. Den vil også kunne brukes til dokumentasjon ved eksport av norsk fisk til utlandet, samt ved regelverksarbeid.

Prosjektleder Kirsten Rakkestad orienterer hovedkomiteen om mandatet, prosjektgruppens sammensetning, prosjektgruppens oppstartsmøte 5. april og metodeseminar 23. mai, samt om neste møte og veien videre.

Vedtak: Hovedkomiteen tar orienteringen til etterretning, og ber prosjektgruppen vurdere innspillene som kom frem på møtet.

11 Nytt fra oppdragsgiverne

Miljødirektoratet ved Janne Øvrebø Bohnhorst orienterte om samhandlingsavtalen med VKM og nytt om oppdrag til VKM. Miljødirektoratet ønsker litt tid på neste møte for å orientere om arbeidet med CITES og VKMs rolle som kommende vitenskapelig myndighet innen CITES.

Mattilsynet ved Monica Andreassen orienterte om tillitskrisen de nå står i etter pelsdyrsaken i Rogaland.

Vedtak: Hovedkomiteen tar orienteringene til etterretning.

12 Nytt fra sekretariatet

Den 8. mai ble Lars E. Hanssen takket av som direktør i VKM med et faglig miniseminar for berørte parter etterfulgt av en personlig markering i Gamle Logen i Oslo. Miniseminalet omhandlet mattrygghet, matproduksjon og biologisk mangfold i et helhetsperspektiv. Det var så å si fullt oppmøte fra alle inviterte. Administrasjonssjef og nå fungerende direktør i VKM Gisle Solstad takket alle som deltok og som bidro til et svært vellykket og relevant arrangement.

Solstad orienterte om en krevende økonomisk situasjon i VKM. Sekretariatet jobber for å få til en langsiktig planlegging og prioritering av oppdrag sammen med oppdragsgiverne. Alle i VKM kan bidra på flere måter for å holde blant annet reise- og møteutgifter nede. Det handler også om å sammen være gode på å avgrense oppdragene og besvarelsene av disse.

Vedtak: Hovedkomiteen tar orienteringene til etterretning.

13 Eventuelt

Ingen saker

14 Nye møtedatoer

Sekretariatet sender ut alternative møtedatoer via Doodle.